

Kouluvalintojen vaikutukset Suomessa epäselviä

Mika Kortelainen johtava ekonomisti
Isa Kuosmanen tutkija

Lähikoulu vai jokin toinen koulu? Vanhempien tekemät peruskouluvalinnat Suomen suurimmissa kaupungeissa ovat herättäneet paljon keskustelua viime vuosina. Peruskoulun vapaavalintaisuus saa monet huolestumaan siitä, että oppilasohjelma voi eriytyä kouluittain. Onhan Suomessa koulutuspolitiikan yhtenä tavoitteena pienentää koulujen välisiä eroja.

Kouluvalinnan vaikutuksista ei ole luotettavia suomalaisia tutkimuksia. Mikään suomalaistutkimus ei osoita, että koulujen välisten erojen lisääntyminen johtuu kouluvalinnoista. Lisäksi kouluvalintojen ja koulujen eriytymisen vaikutukset oppimistuloksiin ovat epäselviä.

Kouluvalinnan vapauden rajoittaminen ei välttämättä vähennä koulujen eriytymistä. Vanhemmat voivat ilman valinnanvapautta vaikuttaa lastensa kouluun muuttamalla oppilasohjeltaan suotuisan koulun alueelle, ja siihen on käytännössä kaikkein parhaimmat mahdollisuudet hyvätuloisilla perheillä.

Kouluvalintojen vaikutukset vaativat lisää tutkimista. Koulujen mahdollisen eriytymisen ohella olisi tutkittava, kuinka valinnat vaikuttavat koulujen oppimistuloksiin ja tuottavuuteen.



Kouluvalinnalla tarkoitetaan kansainvälisessä keskustelussa usein valintaa julkisen ja yksityisen koulun välillä. Suomessa kouluvalinta on yleensä vanhempien tekemä, oppilaaksiottoalueesta poikkeava, valinta.

Ennen 1990-luvun alkua lapsen peruskoulu määräytyi Suomessa kunnan määrittämän oppilaaksiottoalueen mukaan. Kouluvalinnat rantautuivat Suomeen 1990-luvulla lakimuu-
tosten seurauksena ja lisäsivät painotetun opetuksen luokkia ja erityistehtäväkouluja, joiden oppilaaksiottoalueena voi olla koko kaupunki. Kouluvalintojen asteittainen vapautuminen on vähitellen johtanut kouluvalintojen yleistymiseen Suomen suurimmissa kaupungeissa.

Kouluvalintoja käsittelevä tutkimus on Suomessa keskittynyt vanhempien tekemien valintojen ja koulujen välisen eriytymisen selvittämiseen. Tutkimukset perustuvat lähinnä poikkileikkaus- ja kyselyaineistoihin. Tämänkaltaisen tutkimus ei yleensä anna tietoa kouluvalintojen tai kouluvalintauudistuksen syy-seuraussuhteista tai kausaalivaikutuksista. Monet asiat voivat korreloida keskenään ilman, että taustalla olisi syy-seuraussuhdetta. Arvokasta tietoa on toki kerätty esimerkiksi kouluvalintojen taustatekijöistä, mutta uskottavaa, kvantitatiivista tutkimusta kouluvalintojen tai -valintauudistuksen kausaalivaikutuksista ei vielä ole.

Aineistorajoitteista huolimatta moni suomalainen tutkimus on esittänyt väitteitä kouluvalintojen kielteisistä vaikutuksista. Aiemmat tutkimukset ovat esittäneet, että kouluvalinnat lisäävät koulujen välisiä eroja¹, vaikuttavat koulujen oppimistuloksiin² sekä vahvistavat alueellista eriytymistä³. On kuitenkin epäselvää, pitävätkö nämä väitteet paikkansa.

Mitä taloustiede sanoo kouluvalinnoista

Talousteorian mukaan mahdollisuus valita koulu vapaasti voi lisätä hyvinvointia monista eri syistä. Kouluvalintojen alkuperäinen ja ehkä tärkein perustelu liittyy valinnanvapaudesta aiheutuviin kilpailuhyötyihin. Kun koulu on mahdollista valita, koulut joutuvat kilpailemaan oppilaistaan. Kilpailu kannustaa kouluja käyttämään resurssejaan tehokkaasti, esimerkiksi palkkaamalla parhaita opettajia tai parantamalla kouluviihtyvyyttä. Kilpailun voidaan näin ollen ajatella johtavan koulutuksen laadun, tuottavuuden ja tarjontavalikoiman kasvuun taloustieteen logiikan mukaisesti.

Kilpailun suotuisat vaikutukset ovat kuitenkin mahdollisia vain tietyin ehdoin: koulutuksen tarjonnan täytyy joustaa ja rahoituksen perustua koulun oppilas pohjaan⁴. Toisin sanoen, suositujen koulujen pitäisi pystyä laajentumaan ja heikommat koulut pitäisi pystyä lakkauttamaan.

Toinen kouluvalintoja tukeva perustelu liittyy oppilaiden sijoittumiseen. Valinnanvapaus voi hyödyttää oppilaita, koska perhe voi valita koulun, joka vastaa parhaiten lapsen tarpeita. Siten valinnanvapaus voi vaikuttaa myönteisesti esimerkiksi lapsen oppimistuloksiin tai siihen, kuinka hän viihtyy koulussa.

Kolmas usein esitetty perustelu kouluvalinnoille liittyy perheiden muuttopäätöksiin, joihin yleisesti vaikuttavat paikalliset julkis palvelut, kuten alueen koulut⁵. Perheet, jotka arvostavat samoja kouluja – ja ovat valmiita maksamaan kyseisestä alueesta asuntomarkkinoiden kautta – todennäköisesti asettuvat asumaan samalle alueelle. Kun asuntojen kysyntä suosittuun koulun alueella kasvaa ja asuntojen hinnat nousevat, eri alueiden tai kaupunginosien erot lisääntyvät.

Köyhemmät perheet niin sanotusti hinnoitellaan ulos alueelta ja sen kouluista varsinkin, jos oppilaat eivät voi vapaasti hakeutua kouluihin oman alueensa ulkopuolelle⁶. Talusteorian mukaan koulujen valinnanvapauden odotetaan hillitsevän alueellista eriytymistä, kun asuinpaikka ei määrää lasten koulua.

Taloustieteessä on tarkasteltu myös kriittisemmän kouluvalintojen seuraamuksia. Muutamassa viimeaikaisessa tutkimuksessa on esitetty syitä sille, miksi valinnanvapaudesta aiheutuva koulujen välinen kilpailu ei välttämättä johda hyvinvointiparannuksiin⁷. Ajatellaan tilannetta, jossa koulut kilpailevat oppilaistaan, mutta vanhempien mielikuva koulun ”laadusta” perustuu paitsi opetuksen tasoon myös koulun muihin oppilaisiin eli vertaisryhmään. Talusteorian mukaan suosittu koulu laajenee kysynnän kasvaessa, kun hinnat ovat kiinteät. Mikäli koulun laajentuminen kuitenkin johtaisi oppilaspuhjan muutokseen, muutos saattaisi vaikuttaa kielteisesti koulun ”laatuun” ja näin ollen kysyntä voisi tulevina vuosina heikentyä. Tämä rajoittaisi koulun laajentumishalukkuutta ja kannustimia käyttää resurssejaan mahdollisimman tehokkaasti. Jos vanhempien mieltymykset lapsen vertaisryhmän suhteen ovat vahvat, on jopa mahdollista, että kouluvalinnat heikentävät keskimääräisen kotitalouden hyvinvointia⁸.

Valinnanvapaus voi johtaa myös siihen, että kouluihin hakeutuu samankaltaisia oppilaita ja koulujen väliset erot kasvavat. Monissa maissa kouluvalintoja on kritisoitu siitä, että niiden uskotaan asettavan oppilaat eriarvoiseen asemaan, mikäli koulujen väliset erot kasvavat⁹. Koulujen välisten erojen kasvu on mahdollista, jos koulujen oppilaaksioton perusteena käytetään aikaisempia arvosanoja tai pääsykokeita ja jos parempiosaiset perheet tekevät kouluvalintoja todennäköisemmin kuin huonompiosaiset perheet.

Vaikka kouluvalinnat johtaisivat koulujen välisten erojen kasvuun, ei ole kuitenkaan selvää, miten koulujen eriytyminen vaikuttaa oppimistuloksiin järjestelmän tasolla¹⁰. Oletetut hyödyt tai haitat koulujen eriytymisestä ja oppilaiden valikoitumisesta liittyvät mahdollisiin vertaisryhmävaikutuksiin kouluissa. Vertaisryhmävaikutus tarkoittaa sitä, että ryhmän jäsenten ominaisuudet tai käytös vaikuttavat muihin ryhmän jäseniin. Taloustiede tai muuta tietettä eivät anna yksiselitteistä vastausta, onko oppimisen tai oppimistulosten kannalta parempi, että koulut ja luokat olisivat oppilasainekseltaan homogeenisia vai mahdollisimman heterogeenisia¹¹.

Kansainvälinen tutkimus kouluvalintojen vaikutuksista

Kouluvalintojen vaikutuksia on tutkittu kansainvälisesti paljon. Tutkimuksen kohteena ovat pääasiassa olleet kouluvalintojen tai -valinta-uudistusten vaikutus koulujen ja alueiden eriytymiseen, oppimistuloksiin ja koulujen tuottavuuteen. Tutkimuksissa löydettyt vaikutukset ovat osittain epäselviä. Vaikutukset riippuvat koulutusjärjestelmästä, kouluvalintojen toteutuksesta, käytetystä tutkimusasetelmasta ja tutkimusaineiston laajuudesta. Lisäksi syy-seuraussuhteen osoittaminen kouluvalintojen ja havaitun ilmiön välillä on vaikeaa. Silti uskotavimpiin tutkimusasetelmiin ja -menetelmiin perustuvien kansainvälisten tutkimusten tulokset on syytä huomioida keskusteltaessa kouluvalintojen vaikutuksista.

Kansainvälinen empiirinen tutkimus on pitkälti linjassa sen kanssa, että kouluvalinnat voivat vaikuttaa myönteisesti oppimistuloksiin. Löydetty vaikutukset ovat kuitenkin olleet pääosin pieniä tai jopa tilastollisesti merkityksettömiä¹², ja vaikutukset katoavat pidemmän aikavälin tarkastelussa¹³. Näin ollen ainakaan peruskoulun valinnat eivät näyttäisi vaikuttavan esimerkiksi työmarkkinoille sijoittumiseen. Toisaalta on havaittu, että kouluvalinnat vaikuttavat myönteisesti sellaisten koulujen oppimistuloksiin, jotka saavat vapaammin päättää esimerkiksi oppilaaksioton kriteereistä tai opettajien palkkauksesta¹⁴.

Kouluvalintojen vaikutus koulujen välisten erojen kasvuun on ollut suosittu tutkimuskohde, koska koulujen eriytymistä pidetään pääasiassa kielteisenä ilmiönä. Useassa tutkimuksessa on havaittu, että kouluvalintauudistuksen tai lisääntyneen kilpailun jälkeen koulujen erot kasvavat¹⁵, mutta myös epäselviä tuloksia on löydetty¹⁶. Kasvaneet erot koulujen välisissä oppimistuloksissa pystytään usein selittämään vanhempien tulo- ja koulutustaustalla: koulutettujen vanhempien lapset tekevät kouluvalintoja¹⁷ muita todennäköisemmin.

Kouluvalinnat voivat vähentää alueellista eriytymistä. Useissa luotettavilla tutkimusasetelmilla tehdyissä tutkimuksissa kouluvalintojen on havaittu heikentävän yhteyttä asuntojen hintojen ja alueen koulujen välillä: kun koulu on mahdollista valita, ei asuinpaikalla ole enää niin suurta merkitystä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa¹⁸ ja Norjassa¹⁹ kouluvalintojen vapautus on vähentänyt merkittävästi oppimistulosten ja asuntojen hintojen välistä yhteyttä. Lisäksi Etelä-

Koreassa hyvätuloiset perheet muuttivat kouluvalintoja rajoittaneen uudistuksen jälkeen todennäköisemmin koulun perässä kuin ennen uudistusta²⁰.

Kouluvalintojen kritiikki Suomessa

Suomessa on kritisoitu kouluvalintoja ja keskusteltu koulutuksen tasa-arvoisuudesta. Julkisudessa on jopa ehdotettu kouluvalintojen rajoittamista koulujen välisten erojen pienentämiseksi²¹. Monia huolestuttaa Helsingin tilanne: peruskoulujen oppimistulosten erot ovat maamme suurimpia, ja erot ovat kasvaneet tasaisesti 1990-luvun puolivälistä lähtien²². Huolena on ollut se, että suurituloiset ja korkeammin koulutetut vanhemmat ovat yliedustettuina kouluvalintoja tekevien parissa ja vain harvat pienempituloisten alueiden lapset hakeutuvat muuhun kuin oman alueensa kouluun. Helsingissä alueellinen eriytyminen on myös maamme suurinta. Kouluvalintojen uskotaan korostaneen alueiden eriytymistä sekä alueen koulujen jakautumista torjuttuihin ja suosittuihin peruskouluihin.²³

Kouluvalintojen kritiikistä on hyvä erottaa ainakin kolme asiaa. Ensinnäkin osa vanhemmista valitsee lapsen koulun muuttamalla

koulun oppilaaksiottoalueelle²⁴. Muuttamista koulun perässä ei pystytä mittaamaan hyvin, joten käytännössä ei voi tietää, vaikuttiko kouluvalintauudistus vanhempien tekemiin kouluvalintoihin. Tutkijat pystyvät havaitsemaan vain ne kouluvalinnat, joita tehdään koulujen oppilaaksiottoalueiden ulkopuolelta. Perheiden muuttamista koulujen perässä voidaan kuitenkin tutkia epäsuorasti tarkastelemalla oppimistuloksien tai koulun ominaisuuksien sekä asuntojen hintojen välistä yhteyttä. Ainakin Helsingissä koulujen välisten erojen on havaittu vaikuttavan alueen asuntojen hintoihin, joten kouluvalintoja tehdään myös asuinpaikan valinnalla²⁵.

Toinen asia on, ettei mikään Suomessa tehty tutkimus osoita syy-seuraussuhdetta kouluvalintojen ja koulujen eriytymisen välille. Emme siis tiedä, miksi koulujen väliset erot ovat kasvaneet tai miten erot olisivat muuttuneet, jos kouluvalintoja ei olisi Suomessa vapautettu 1990-luvulla²⁶.

Kolmas asia on, ettei suomalaisen tutkimuksen perusteella selviä, kuinka koulujen lisääntyneet erot vaikuttavat oppimistuloksiin. Joissakin tutkimuksissa on kuitenkin esitetty korrelaatioihin tai yksinkertaisiin tilastollisiin malleihin

Miksi syy-seuraussuhteen osoittaminen kouluvalintojen ja koulujen lisääntyvien erojen välillä on vaikeaa?

Syy-seuraussuhteen, eli kausaalisuuden, osoittaminen kouluvalintojen ja koulujen erojen välillä on erityisen vaikeaa muun muassa seuraavista syistä:

- 1) Vanhempien käyttäytyminen voi ajan mittaan muuttua. Koulun merkitys vanhemmille on vahvistunut, joten ilman oppilaaksiottoalueesta poikkeavia kouluvalintojakin, koulujen väliset erot olisivat todennäköisesti kasvaneet, kun perheiden muuttopäätökseen vaikuttaa yhä enemmän lasten käymä koulu²⁷.
- 2) Koulujen eriytyminen liittyy alueelliseen eriytymiseen, mutta on epäselvää, johtuuko koulujen välisten erojen kasvu kouluvalinnoista vai pelkästään alueellisen eriytymisen lisääntymisestä. Mitattaessa koulujen välistä eriytymistä pitäisi huomioida alueellisen

eriytymisen vaikutukset kouluihin ja kouluvalintoihin, mutta se on vaikeaa. Jos alueellisen eriytymisen vaikutusta ei huomioida, kouluvalinnoille löydetty vaikutukset voivat olla harhaisia.

- 3) Koulujen eriytyminen voi lisätä kouluvalintoja (ns. käänteinen kausaalisuus). Tällöin kouluvalinnat ja koulujen eriytyminen voivat korreloida positiivisesti, vaikka kouluvalinnat eivät mitenkään vaikuttaisi koulujen eriytymiseen.

Suomalaisen kouluvalintatutkimuksen pitäisi jatkossa kiinnittää huomiota yllä esitettyihin kohtiin. Lisäksi olisi tärkeää käyttää tutkimusasetelmia, jotka mahdollistavat syy-seuraussuhteiden tutkimisen. Tällaisia tutkimusasetelmia kouluvalintojen vaikutusten selvittämiseen on käytetty esimerkiksi Yhdysvaltojen eri osavaltioissa²⁸.

perustuvia väitteitä siitä, että koulujen välisten erojen kasvu olisi heikentänyt oppilasainekseltaan haastavampien koulujen oppimistuloksia²⁹. Näissä tutkimuksissa käytettyjen tutkimusasetelmien avulla on kuitenkin vaikeaa osoittaa syy-seuraussuhdetta. Moni asia vaikuttaa eroihin oppimistuloksissa, erityisesti oppilaiden valikoituminen, jota kuitenkin on vaikea erottaa kouluvalintojen vaikutuksista.

Kouluvalintoja vastaan esitetyssä kritiikissä ei ole kunnolla huomioitu alueellisia tai kaupunginosien eroja. Alueellisten erojen syntyyn riittää, että asuinalueet poikkeavat asukkaiden tulo-tason tai joidenkin asuntojen mukavuuksien, kuten vaikkapa merinäköalan suhteen. Alueerot riittävät luomaan eroja kaupungin eri osien koulujen välille: kun alueet eriytyvät, eriytyvät alueiden koulutkin.

Kouluvalintojen kieltäminen ei välttämättä johtaisi koulujen välisten erojen kaventumiseen, koska vaihtoehtoisessa järjestelmässä vanhemmat voisivat vaikuttaa lastensa kouluun asuinpaikan valinnalla. Hyvätuloisten perheiden on luonnollisesti helpompaa vaikuttaa lastensa kouluun asuinpaikan valinnalla kuin pienituloisten perheiden. Tätä ei ole kuitenkaan otettu esille kouluvalintoja kritisoidessa.

Tarvitaan lisää tutkimusta kouluvalintojen vaikutuksista

Kouluvalintojen vaikutuksia olisi syytä tutkia entistä tarkemmin Suomessa. Erityisen tärkeää olisi selvittää, ovatko valinnat vaikuttaneet peruskoulun oppimistuloksiin. Esimerkiksi Ruotsissa kouluvalintauudistusten vaikutuksia on selvitetty perusteellisesti käyttämällä kattavia, oppilaskohtaisia rekisteriaineistoja lähes 20 vuoden ajalta³⁰.

Suomalaisen tutkimuksen ongelmana on se, että käytettävissä olevat aineistot ovat osin puutteellisia ja on hankalaa löytää uskottavia tutkimusasetelmia. Jos halutaan päästä käsiksi kouluvalintojen syihin ja seurauksiin, suomalais-tutkimusten pitäisi olla kvantitatiivisia ja käyttää rekisteriaineistoja, joilla voi seurata kouluja ennen ja jälkeen kouluvalintauudistusten.³¹ Lisäksi perusteellisen kuvan saamiseksi pitäisi eriytyä ohella tutkia kouluvalintojen vaikutuksia oppimistuloksiin sekä koulujen väliseen kilpailuun ja koulujen tuottavuuteen.



Johtava ekonomisti Mika Kortelainen tutkimusaiheisiin kuuluvat muun muassa koulutukseen ja terveydenhuoltoon liittyvät teemat. Hänen viimeisimmät tutkimushankkeet ovat käsitelleet lukioiden vertailua sekä koulujen välisten erojen vaikutusta asuntojen hintoihin. Kortelainen toimii kunniatutkijana Manchesterin yliopistossa, jossa hän työskenteli aiemmin.

Lisätietoja: www.vatt.fi/mika-kortelainen



Tutkija Isa Kuosmanen tutkii koulutukseen liittyviä teemoja. Hän toimii tohtorikoulutettavana Helsingin yliopistossa ja väitöskirjassaan aikoo keskittyä muun muassa Suomen peruskouluvalintojen vaikutuksiin.

Viitteet

1. Seppänen (2006), Seppänen ym. (2012) ja Bernelius (2013a, 2013b)

Seppänen P. (2006): Kouluvalintapolitiikka perusopetuksessa - Suomalaiskaupunkien koulumarkkinat kansainvälisessä valossa. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Seppänen P. – R. Rinne – V. Sairanen (2012). Suomalaisen yhtenäiskoulun eriytyvät koulutiet – Oppilasvalikointi perusopetuksessa, esimerkkinä Turun koulumarkkinat. Yhteiskuntapolitiikka 77: 1, 16-33.

Bernelius V. (2013a): Eriytyvät kaupunkikoulut. Helsingin peruskoulujen oppilaspohjan erot, perheiden kouluvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä. Tutkimuksia 2003:1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Bernelius V. (2013b): Eriytyvät kaupunkikoulut: Segregaation eteneminen koulujen oppilaspohjan ja oppilaiden kouluvalintojen kautta. Kvartti, 2013:4.

2. Bernelius (2013a, 2013b, 2013c)

Bernelius V. (2013c): Koululaiset kaupungissa: Kouluvalintoja ohjaavat naapurustojen piirteet ja valintojen vaikutus koulujen eriytymiseen Helsingissä. Yhdyskuntasuunnittelu 51: 1, 8–27.

3. Bernelius (2013a, 2013b)

4. Lisäksi koulujen pitäisi pystyä tekemään itsenäisiä hallinnollisia päätöksiä esimerkiksi opettajien palkkaamisesta ja heidän palkoistaan.

Katso Hoxby C. M. (2006): School choice: three essential elements and several policy options. Wellington: Education Forum.

5. Tämä on niin kutsuttu Tiebout -malli.

Tiebout C. M. (1956): A Pure Theory of Local Expenditures. The Journal of Political Economy, 64(5), 416–424.

6. Katso esim. Brunner E. J. – Cho S.-W. – Reback R. (2012): Mobility, Housing Markets, and Schools: Estimating the Effects of Inter-District Choice Programs. Journal of Public Economics 96 (2012).

7. Katso Rothstein (2006) ja Barseghyan ym. (2014).

Rothstein J. (2006). Good principals or good peers? Parental valuation of school characteristics, Tiebout equilibrium, and the incentive effects of competition among jurisdictions. American Economic Review 96(4).

Barseghyan L. – D. Clark – S. Coate (2014): Public School Choice: An Economic Analysis. NBER Working Paper No. 20701.

8. Barseghyan ym. (2014).

9. On syytä huomata, että valintajärjestelmä itsessään ei aseta oppilaita eriarvoiseen asemaan, koska kaikilla on sama mahdollisuus valita koulunsa.

10. Mikäli oppiminen on tehokkaampaa kouluissa, joissa oppilaiden väliset erot ovat pienempiä, voi koulujen eriytymisestä olla hyötyä oppimistulosten kannalta. Toisaalta, mikäli vanhempien tekemän kouluvalinnan perusteena ei ole koulun laatu vaan koulun oppilaspohja, tällöin kouluvalinnasta voi muodostua ns. nollasumma -peli: kaikki eivät voi saada ”parhaiksi” nähtyjä vertaisia luokkakavereikseen.

11. Vertaisryhmävaikutusten on havaittu olevan luonteeltaan ja suuruudeltaan hyvin tilannesidonnaisia. Oppimistulosten tapauksessa vertaisryhmävaikutusten on havaittu olevan pääosin vähäisiä ja noin puolet tutkimuksista ei löydä tilastollisesti merkitseviä vaikutuksia (Sacerdote, 2014). Vertaisryhmävaikutukset ja niiden tutkimus on saanut osakseen myös kritiikkiä (Angrist, 2014).

Sacerdote B. (2014): Experimental and Quasi-Experimental Analysis of Peer Effects: Two Steps Forward? Annual Review of Economics, Vol. 6: 253-272.

Angrist J. (2014): The Perils of Peer Effects. Labour Economics, forthcoming.

12. Cullen ym. (2005), Bayer & McMillan (2012) ja Wondratschek ym. (2014) löytävät pieniä vaikutuksia oppimistuloksiin USA:n lukiossa ja peruskouluissa sekä Ruotsin peruskouluissa.

Cullen J. B. – Jacob B. – Levitt S. (2005): The impact of school choice on student outcomes: an analysis of the Chicago Public Schools. Journal of Public Economics 89(2005)

Bayer P. – McMillan R. (2012): Tiebout sorting and neighborhood stratification. Journal of Public Economics 96(2012)

Wondratschek V. – Edmark K. – Frölich M. (2014): The Short- and Long-Term Effects of School Choice on Student Outcomes: Evidence from a School Choice Reform in Sweden. Annales d’Economie et de Statistique, forthcoming.

Gibbons ym. (2008) puolestaan eivät löydä tilastollisesti merkitseviä tuloksia oppimistuloksiin kouluvalintojen seurauksena Englannin peruskouluissa.

Gibbons S. – Machin S. – Silva O. (2008): Choice, competition and pupil achievement. Journal of the European Economic Association 6(4):912–947

13. Katso Wondratschek ym. (2014)

14. Gibbons ym. (2008)

15. Koulujen välisten on havaittu kasvaneen Ruotsissa kouluvalintauudistusten jälkeen sekä peruskouluissa

että lukioissa (Böhlmark & Lindahl 2007, Söderström & Uusitalo 2010).

Böhlmark A. – Lindahl M. (2007): The Impact of School Choice on Pupil Achievement, Segregation and Costs: Swedish Evidence. IZA Discussion Paper No. 2786.

Söderström M. – Uusitalo R. (2010): School Choice and Segregation: Evidence from an Admission Reform. *Scandinavian Journal of Economics*, 112(1), 55–76

Myös Englannissa koulujen väliset erot näyttäisi olevan yhteydessä kouluvalintoihin (Burgess ym. 2007).

Burgess S. – McConnel B. – Propper C. – Wilson D. (2007): The impact of school choice on sorting by ability across English secondary schools. In L. Woessmann – P. Peterson: *Schools and the Equal Opportunity Problem* (pp. 273–292). Cambridge, US: MIT Press.

16. Saksassa tehdyt tutkimukset eivät ole löytäneet vaikutuksia kouluvalintojen ja koulujen välisen eriytymisen välillä (Schneider ym. 2012; Mackles & Schneider, 2014).

Schneider K. – Schuchart C. – Weishaupt H. – Riedel A. (2012): The effect of free primary school choice on ethnic groups — Evidence from a policy reform. *European Journal of Political Economy* 28 (2012).

Makles A. – Schneider K. (2014): Much Ado about Nothing? The Role of Primary School Catchment Areas For Ethnic School Segregation: Evidence From a Policy Reform. *German Economic Review*, forthcoming.

17. Sekä valintoja asuinalueensa ulkopuolisiin kouluihin (Bernelius, 2013a) että muuttopäätökseen perustuvaa kouluvalintaa (Lee, 2014).

Lee Y. S. (2014). Exams, districts, and intergenerational mobility: Evidence from South Korea. *Labour Economics* 29 (2014) 62–71.

18. Brunner ym. (2012)

19. Machin S. – Salvanes K. (2014): Valuing School Quality Via School Choice Reform. *Scandinavian Journal of Economics* (forthcoming)

20. Lee (2014)

21. Liiten M. (2012, 2 27): Helsingin Sanomat: Opetushallituksen pääjohtaja: Kouluvalintaa tulisi rajoittaa. Helsingin Sanomat: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1305556500876>

22. Kuosmanen I. (2014): The Effects of School Choice on Segregation of Finnish Comprehensive Schools. Pro Gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto.

23. Bernelius (2013a, 2013b, 2013c)

24. Suomen kouluvalintajärjestelmä perustuu edelleen pääasiassa oppilaaksiottoalueisiin, joten osa vanhemmista

on valmiita menemään hyvinkin pitkälle taatakseen lapselleen opiskelupaikan tietystä koulusta. Ks. esim. Lyytinen J. (2011, 5 11) Metsälä -ilmiö leviää Helsingissä. Helsingin Sanomat. <http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Mets%C3%A4l%C3%A4-ilmi%C3%B6+levi%C3%A4%C3%A4+Helsingiss%C3%A4/aaHS20110501SI1VS03drt?src=haku&ref=arkisto%2F>

25. Katso Harjunen ym. (2014).

Harjunen O. – M. Kortelainen – T. Saarimaa (2014): Best Education Money Can Buy? Capitalization of School Quality in Finland. VATT Working paper Nro 58.

26. Ongelmana aiemmissa suomalaisissa tutkimuksissa on se, että niissä oletetaan (implisiittisesti), että lähikoulun valinneet perheet eivät ole tehneet kouluvalintaa asuinpaikan valinnalla. Lisäksi niissä ei huomioida kouluvalinnan tehneiden kontrafaktuaalia, eli miten kouluvalinnan tehneet perheet olisivat valinneet koulun ilman nykyisenlaista kouluvalintajärjestelmää. Ei ole mielekästä olettaa, että he olisivat ”valinneet” nykyiseen osoitteeseen tai asuinalueeseen perustuvan lähikoulun, koska vaihtoehtoisessakin järjestelmässä kouluvalinta voidaan tehdä asuinpaikan valinnan avulla.

27. Katso Harjunen ym. (2014)

28. Katso esim. Brunner ym. (2012)

29. Katso esim. Bernelius (2011, 2013a)

Bernelius V. (2011). Osoitteenmukaisia oppimistuloksia? Kaupunkikoulujen eriytymisen vaikutus peruskoululaisten oppimistuloksiin Helsingissä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76: 5, 479–493.

30. Katso esim. Böhlmark & Lindahl (2007, 2014), Wondratschek ym. (2013), Edmark ym. (2014).

Böhlmark A. & M. Lindahl (2014): Independent Schools and Long-Run Educational Outcomes – Evidence from Sweden’s Large Scale Voucher Reform. *Economica*, forthcoming.

Edmark K. – Frölich M. – Wondratschek V. (2014): Sweden’s School Choice Reform and Equality of Opportunity. CESifo Working paper No 4976.

31. Tämäkään ei välttämättä riitä, sillä kausaalipäätelyyn vaadittavaa tutkimusasetelmaa voi olla vaikea muodostaa jälkikäteen.

Aiemmat Policy Brief -artikkelit

Kaikki VATT:n Policy Brief -artikkelit löytyvät osoitteesta www.vatt.fi/policybrief



VATT Policy Brief 2-2014

Yksi tulo, monta verottajaa

Kansainvälinen yritysverojärjestelmä pohjautuu konserniyritysten erillisverotukseen ja lähdevaltioperiaatteeseen. Tämä kannustaa verokilpailuun, joka voi johtaa yhteisöverojen vähittäiseen häviämiseen ja siten heikentää julkisen talouden rahoitus pohjaa. Ratkaiseva parannus löytyy vain korvaamalla ne paremmin toimivilla periaatteilla.



VATT Policy Brief 1-2014

Suomi on jo palvelutalous

Suomella on hyvät mahdollisuudet ylittää reippaaseen talouskasvuun myös tulevaisuudessa, vaikka teolliset työpaikat vähenevät ja talous muuttuu palveluvaltaiseksi. Vuoden 2014 ensimmäisessä Policy Brief -artikkelissa käsitellään Suomen talouden palveluvaltaistumista.



VATT Policy Brief 3-2013

Muuttamisen verottaminen jumiuttaa asuntomarkkinoita

Asuntokauppojen varainsiirtovero aiheuttaa suurta haittaa verrattuna siitä saatavien verotulojen määrään, koska se vähentää asuntokauppoja ja muuttamista. Asuntokanta on näin tehottomassa käytössä. Artikkelissa analysoidaan maaliskuussa 2013 kiristynyttä varainsiirtoveroa kansainväliseen tutkimustietoon perustuen.



VATT Policy Brief 2-2013

Faktaa nuorisotyöttömyydestä

Suomen nuorisotyöttömyys näyttää virallisella työttömyysasteella mitattuna todella dramaattiselta ongelmalta. Nuorilla onkin työttömyyskokemuksia kaikista ikäryhmistä suhteellisesti eniten. Nuorison työllisyystilanne on toki vaikea, muttei lainkaan niin synkkä kuin julkisen keskustelun perusteella voisi luulla.



VATT Policy Brief 1-2013

Innovaatioiden tukeminen kannattaa

Oikein jaettuna innovaatioilla voi olla merkittäviä vaikutuksia. Tekesille asetettujen tehottomien tavoitteiden takia sen jakamat innovaatiotuet menevät kuitenkin myös helposti hukkaan. Tuet tulisi suunnata sellaiseen yhteiskunnallisesti hyödylliseen innovaatiotoimintaan, joka jäisi ilman tukea tekemättä.



Policy Brief on Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen artikkelisarja, joka esittelee taloustieteellisiä näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja talouspolitiikan päätöksiin. Artikkelit julkaistaan VATT:n verkkosivuilla www.vatt.fi.

Kannen kuvitus: Shutterstock

Graafinen suunnittelu: Henri Lassander

© Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2014

www.vatt.fi